

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Historia Resurrectionis Christi Secundum Matthæum Explicata, Et Harmonice Cum Narrationibus Reliquorum Evangelistarum Collata ...

Varios Sermones Iesu E Mortuis Resuscitati, Hierosolymis Cum Suis
Habitos, ... In Lucem Edita, Consuetoque Academico Examine Anno
MDCCXXXV. Die 6. Mensis Maji

**Rusmeyer, Michael Christian Rusmeyer, Michael Christian
Gryphiswaldiae, [MDCCXXXV?]**

§. IV.

urn:nbn:de:gbv:45:1-9457

imbecillitate fere nimia esse, quæ Deus nobis in sacris suis literis tradidit. Dolendum vero est, homines non ea, qua par est, industria scrutandis literis sacratoribus incumbere, eosque, qui docti in iis haberi volunt, sæpius ad ἀδιόργια se conferre, nucleumque scripturæ, Christum patientem & post passionem glorificatum, negligere. Dolendum quoque est, in hunc usque diem, ubi lux Evangelii subinde clarior evadere, debebat, multas tenebras superesse, quibus obnubilati Jesum non ubique in sacris literis invenire valemus; imo vero dari, qui sub sapientiæ & accurationis prætextu id agunt, ut pauca relinquuntur de Jesu patiente & glorificato vaticinia, quæ pro apertis & indubitatis habent. Sapientia vero Dei ita res ordinavit, ut semper habeamus, quod scrutemur sedulo. Scrutemur igitur pro viribus, & hoc modo declaremus, auro quovis atque unionibus cariora nobis esse sacra Biblia.

§. IV.

Venimus nunc ad sermonem, quem primo resurrectionis die cum undecim discipulis, excepto THOMA, miscuit Christus (*) in quo referendo LUCAS (a) & JOHANNES (b) potissimum (c) suam navarunt operam. Conveniunt hi duo in eo, quod Christus, intrans in cœnaculum salutaverit eos & dixerit: *pax vobis.* (d) Ambo quoque memoriæ prodiderunt, quod exhibuerit eis manus palpan- das, in specie lateris etiam meminit JOHANNES, pedum vero LUCAS (e) Solus LUCAS commemorat occasionem factæ hujus manuum, lateris pedumque ostentationis, addens, quod dixerit Jesus: *Quid conturbati estis, & quare cogitationes adscendunt in cordibus vestris? (f) Videte manus meas, & pedes meos: nam ipse ego sum: palpate me & videte: (**)* nam
spiri-

spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. (g) Idem Lucas scribit, quod interrogaverit: Habetisne hic aliquid cibi? (h) & accipiens comederit. Qui porro narrat, dixisse Jesum: Hæc sunt, quæ locutus sum vobiscum, cum adhuc apud vos essem, quod impleri oporteat omnia quæ scripta sunt in lege Moysi, inque Prophetis & Psalmis de me. (i) Idem addit, quod dixerit iis: Ita scriptum est, (k) & ita oportuit Christum pati, & resurgere ex mortuis tertia die, (l) & prædicari in nomine ejus pœnitentiam & remissionem peccatorum in omnibus gentibus, (m) incipiendo Hierosolymis. (n) Vos vero estis testes horum. (o) Et ecce, ego mitto promissionem Patris mei super vos: (p) Vos autem sedebitis in urbe Hierosolymorum, usque dum induemini potentia ex alto. (q) JOHANNES, missis circumstantiis metus dubitationisque discipulorum, & modi, quo Jesus motus hos inordinatos sedavit, ad altiora proventus observat, eum iterum discipulis dixisse: Pax vobis, (r) addentem: Sicut misit me Pater, etiam ego mitto vos. (s) Pergit commemorare, eum insufflasse (t) & dixisse iis: Accipite Spiritum Sanctum: (u) Quorum remittetis peccata, iis remittentur: quorum retinebitis, retinebuntur. (x)

(*) Vid. Differt. prior §. V. p. 40.

(a) Cap. XXIV. 36 - 49.

(b) Cap. XX. 19 - 23.

(c) Potiores partes tribuimus hic LUCÆ arque JOHANNI. Etenim licet MATTHÆUS hæc plane silentio involvat, lectoremque ad Galilæam remittat, ubi Christus suis se manifestavit secundum promissionem proxime ante passionem datam, Marcus tamen necessaria supplet, & quomodo Jesus finito denique primo paschatis die Hierosolymis undecim discipulos

los convenerit, narrat, addens, quod exprobraverit iis incredulitatem & cordis duritiem, quod credere noluerint iis, qui viderant ipsum postquam ex mortuis resurrexerat; cap. XVI. 14. Quemadmodum e contrario Galilæam, cujus modo v. 7. mentionem injecerat, sicco pede præterit, satis habens, quod MATTHÆUS eam ex instituto nominaverat. Quod vero MARCUM in §. non allegamus, idcirco fit, quia verba ab eo adducta non tam singularia sunt, Hierosolymis in cœna prolata, quam summarie ex iis sermonibus, quos Christus per quadraginta dies habuit, collecta, uti hoc partim ex ipsa sermonis structura, quæ generica est, partim ex subjecta statim de Christo in cœlum sublato narratione satis manifesto apparet. LUCAS quoque ad hunc modum nonnulla brevibus contraxisse videtur. Verum de hoc pluribus infra.

(d) Luc. XXIV. 36. Joh. XX. 19. Ἐγὼνν ὑμῶν communis salutandi formula, Hebræis usitatissima, a Christo autem in sensu emphatico & prægnanti adhibita. Significat enim, se Deum reconciliasse, pacemque attulisse, quam nunc impertiat. Vid. Ephes. II. 14. sqq. Col. I. 20. &c.

(e) Non pugnant inter se Evangelistæ, sed supplet alter, quod in altero deest. JOHANNES præ aliis observavit latus Christi hasta militis perfoctum; cap. XIX. 33. sqq. Itaque etiam notatu dignum existimavit, eum sponte obtulisse discipulis suis illud conspiciendum & palpandum, cap. XX. 20. 27. LUCAS vero pedum meminit, ut indicet, Jesum quoque in pedibus habuisse vestigia clavorum.

(f) Operæ pretium ducimus Jo. CALVINI commentationem ad hunc locum hic adscribere: *His verbis, inquit, moventur a terrore colligere mentes suas, ut recepto sensuum vigore, de re sibi comperta judicent. Quamdiu enim homines occupat perturbatio, in luce manifesta cæcutiunt. Ergo ut certam notitiam concipiant discipuli, jubentur rem sedatis & compositis animis expendere. Secundo membro Christus aliud vitium castigat, quod scilicet alternando inter varias cogitationes se ipsos impediunt. Dicit autem ADSCENDERE COGITATIONES, significans veri notitiam in ipsis ideo suffocari ut videndo*

videndo non videant: quia non cobibent perversas imaginationes, sed potius cursum illis laxando, in locum superiorem attollunt. Et certe nos hoc nimis verum esse experimur: quemadmodum nebula si maneserent fuerit cœlum, sursum elata claram solis lucem obscurant: ita dum nostris rationibus nimis libere contra Dei verbum insurgere permittimus, quod ante nobis conspicuum erat, ex oculis nostris subducitur. Licet quidem, ubi aliqua absurditatis species occurrat, expensis hinc inde rationibus disquirere: nec fieri aliter potest, quin rebus dubiis huc & illuc versentur mentes nostræ: sed tenendus est modus & sobrietas, ne alius quam oportet se efferat caro, & suas cogitationes procul in cœlum emittat.

(**) Quærere hic liceat, num Christus perpetuo vulnorum vestigia gestet? Prolixe satis negat hoc Jo. BRENTIUS Homil. in Resurr. Christi Tom. V. Opp. pag. 1599. urgens, quod vulnera sint nota corruptionis & infirmitatis, quales ne quidem in aliis corporibus glorificatis locum habebunt; 1. Cor. XV. Quod igitur Jesus a mortuis resuscitatus ostendit cicatrices vulnorum in manibus, pedibus & latere, id factum esse statuit libere ad tempus, ut veritatem resurrectionis suæ comprobaret. Verum vulnera Christi in corpore suo glorificato ita sunt comparata, ut nulli impedimento sint, neque deformitatem involvant. Quod si ossa pedum fracta fuissent, fracturas illas retinere non potuisset propter infirmitatem atque ignominiam. Itaque Deus frangi ea noluit, sed fractionis loco aperturam lateris fieri debere constituit. Cessat igitur ratio a b. BRENTIO allata, adeoque non est, quod negemus vestigia vulnorum perpetuo durare, præsertim cum sint perpetua tropæa, per passionem, qua Christus victoriam ab hoste reportavit, comparata, Conf. Zach. XII. 10. Joh. XIX. 37.

(g) Etiam ethnicos hoc modo circumscripsisse spiritum observavit GROTIUS h. l. allegans HOMERUM & MAXIMUM TYRIUM. Jo. BRENTIUS Homil. in Resurrect. Christi Tom. V. Opp. p. 1597. sq. hac occasione aliquam excursionem facit ad apparitiones spirituum seu spectrorum, ex quo quæ videntur hic apponemus. Sunt, inquit, qui sentiunt. animas defunctorum ob-

ambulare interdum vel in domibus, vel in agris, quæ & adjurata, responsa dare solent. Ac alius quidem spiritus respondisse fertur, se horrendas in purgatorio pœnas ferre, posse autem redimi vel certis sacrificiis Missarum, vel certis peregrinationibus: alius alias nugas commemorasse dicitur. s s s Homo duabus partibus constat, corpore videlicet & anima. Qui autem vita sua defunctus est, is nec corpore, nec anima in hac terra oberrat. Non corpore, quod corpus sepultum sit, & computrescat, id quod etiam sensui ipsi manifestum est. Non anima, ac primum de animabus piorum. Justorum, inquit Scriptura, animæ in manu Dei sunt. Et adlatronem dicitur: Hodie mecum eris in Paradiso Lazari quoque anima fertur ad sinum Abrahamæ. Ac Stephanus s s Deinde certum est de animabus peccatorum seu impiorum, qui in incredulitate moriuntur, quod sepeliantur in infernum. De divite epulone dicitur: Sepultus est, & in tartaro sublatis oculis, cum esset in tormentis, videt Abraham eminus, & Lazarum in sinu ejus, ac petit, ut mitteretur Lazarus in domum fratrum ipsius, sed repulsam passus est. Quare non est sentiendum, quod homines vita defuncti in hac terra vagentur. Quid ergo dicemus de his spectris, quæ aliquoties manifeste cum audiuntur, tum videntur? Non est obscurum, multas superstitiosissimas de spirituum vagatione opiniones, partim ex hominum inscitiâ, partim ex imbecillitate visus, partim etiam ex imposturis iniquorum hominum exortas esse. s s s Etsi autem his occasionibus magna pars superstitiosæ opinionis de vagatione humanorum spirituum aut exorta, aut potius aucta & confirmata sit, ac humani spiritus in hac terra minime obambulent, sentiendum tamen est, Satanae ludibrio fieri posse, ut objiciantur nobis spectra, quasi demortuorum hominum, quæ quidem spectra non sunt ipsi homines, qui apparent, sed sunt commenta Satanae, ad decipiendos nos adhuc vivos excogitata. Nam Scriptura Sacra testatur in 1. Samuelis lib. quod ex incantatione mulieris Pythoniæ apparuerit vir senex, amictus pallio. Hunc virum etsi Scriptura vocet Samuelem, tamen quia diligenter descripsit mortem & sepulturam Samuelis, non sentit hunc virum fuisse verum Samuelem, sed fictitium ad confirmandam Saulis impietatem, a Satana excogitatum. Adhuc lex dicit: Non sit inter vos, qui consulat pythones, & querat a mortuis veritatem. Qua lege perspicue significatur, spiritus incarnationibus excitatos, esse

commenta Satana. Cum enim non sit quarenda veritas a mortuis, hoc est, spiritibus excitatis, manifestum est, eos esse Spiritus mendaces. Et cum Satan sit mendax, adeoque ejus rei pater, facile intelligimus, hos Spiritus esse Satanicos, aut a Satana effictos. Quod autem de spiritibus incantatione excitatis dictum est, idem sentiendum erit de spiritibus sua sponte apparentibus, quos cum scriptura vetet audire, & præcipiat, ne ab ipsis queramus veritatem, perspicue significat, eos esse Spiritus impostores & Satanicos. Tametsi autem Satan hanc habeat potestatem, quod possit nobis spectra mortuorum hominum objicere, non tamen potest hoc semper, cum libet, facere, alioqui omnia semper plena essent commentitius spectris, &c. Solidum hoc est magni in ecclesia nostra nominis Theologi judicium de spiritibus apparentibus, licet aliquanto prolixius. E re autem visum fuit illud non prætereire hac nostra ætate, qua multi sunt pnevmatophili, qui quasvis spectrorum fabulas libenter audiunt. Prodiit quoque Lipsiæ anno seculi hujus trigesimo proluxa fatis de spirituum apparitionibus collectio, titulum gerens: Unterredung von dem Reiche der Geister, cujus autor illustris Regiæ cujusdam Societatis literariæ Præses esse perhibetur. Neque nunc hujus collectionis finem esse dicunt. Quid vero autor, quisquis ille sit intendat, destructumne eat fabulas, quas putet, an stabile velit regnum spirituum, non apud omnes constat. Ipsa certe collocutorum, quos constituit, nomina videntur esse suspecta. Tacemus reliqua.

(h) Videtur cœna jam sumta tum fuisse ab apostolis, quia Christus quærit, annon aliquid cibi habeant. Equidem Marcus cap. XVI. 14. scribit, Jesum se in cœnaculo manifestasse *ἀνακειμένους αὐτοῖς τοῖς ἑνδεκά*, discumbentibus illis undecim, sed facilis hic est conciliatio, si vel cum Jo. CALVINO in Harmonia sua verbum vertamus *sedere*, vel dicamus discubuisse adhuc discipulos, cibus jam sublatis. Quanquam nec simpliciter ex eo, quod Christus interrogavit, sequatur, cibos non amplius fuisse appositos. Cæterum non est, quod quæramus, quare Christus edere voluerit. Facile enim intelligimus, eum non indignasse humano cibo in glorificato corpore. *Ut enim, in-*

quit Jo. BRENTIUS, *nec alget, nec sudat, ita nec esurit, nec sitit. Cur ergo petit cibum & sublatum comedit? Non certe alia causa, quam ut hoc argumento testaretur vitam corporis sui. Edere enim maximum est vite signum. Unde cum Christus excitasset filiam archisynagoga a mortuis, iussit illi dare cibum, nimirum non ad sedandam esuriam, quam puella nondum sentiebat, sed in argumentum vite.* & & Itaque Petrus cum Casaræ concionaretur, meminit hujus argumenti de resurrectione Christi, & ait: *Hunc Deus tertio die suscitavit a mortuis, & exhibuit eum, ut manifestus fieret, non toti populo, sed testibus prius ad hoc delectis, nimirum nobis, qui comedimus & bibimus una cum illo, posteaquam resurrexit a mortuis &c.* Sed quæri solet, verene ederit nec ne? & quale hoc fuerit nutrimentum? & quo abierit? Quas interrogationes frustraneas pronuntiat BENEDECTIUS Comment. ad Luc. XXIV. h. l. *vereque comedisse recte affirmat. Non enim suis illudere voluit: sed vere quæ hic egisse scribitur, egit. Non autem his ita astringitur, ut ob id in nutrimentum abeat cibus, quemadmodum prius, sed potuit illa in nihilum redigere. Verum enim vero, si in nihilum redegit Christus, qui plus una vice cum suis post resurrectionem comedit, cibos a se sumptos, non vere comedisse videri posset. Itaque malim statuere, eum in glorificato corpore simul glorificasse cibos istos. Recte venerabilis BEDA Tom. V. Opp. in N. T. h. l. Manducavit potestate, non necessitate. Si vero potestate, per eandem glorificare quoque potuit cibos in glorificato corpore. Quod si vero & in hac opinione aliquid difficultatis lateat, melius est, ut plane taceamus, & modum hujus comestionis ad numerum aliarum rerum divinarum, quæ tuto nescimus, referamus.*

(i) Facile videmus, Christum intelligere sermones, quos ante mortem cum suis habuit de passionibus suis & infecutura statim resurrectione, e. g. Luc. XVIII. 31. sqq. &c. Nunc, cum re vera iterum apud eos esset, loquitur tamen de se, tanquam qui non amplius apud eos sit, quia nimirum tantum κατ' ὁικονομίαν apud eos erat. Optime & perspicue hac de re commentatur h. l. venerabilis BEDA: *Cum adhuc essem in carne*
ne

ne mortali, in qua estis & vos. Tunc enim in eadem carne resuscitatus erat, sed cum illis in eadem mortalitate non erat. Et cum illis quidem posteaquam resurrexit, fuit quadraginta diebus (ut legitur) exhibitione corporalis presentiae, sed non cum illis fuit consortio infirmitatis humane.

(k) Modo in memoriam iis revocabat, quod ex Mose, Prophetis & Psalmis ea, quæ nunc ipso eventu comprobata viderint de morte & resurrectione sua, ita fore ipsis prædixerit. Nunc autem pergit allegare Scripturam, ut velamine ab oculis mentis sublato, vaticiniis nimirum impletis, ac virtute singulari per verbum efficaci, ipsis iterum loca de se vaticinantia proponat, ut sic tandem, quæ abscondita adhuc erant, plane pleneque intelligant.

(l) Tertia die resurrecturum se ex mortuis aperte Christus prædixit, Luc. XVIII. 33. Quibus autem Scripturæ locis usus sit, ut demonstraret *tertia die* resurrectionem fieri debere, non scriptum est ab Evangelistis. Alia tamen occasione MATTHÆUS significavit, JONÆ exemplum proposuisse eum incredulis Judæis. Vid. cap. XII. 40. In genere ex psalmi decimi sexti commate decimo patet, Christum non ultra tertium diem in sepulchro manere potuisse, quia corruptionem experiri non debuit. Conf. Act. II. 27. XIII. 35. Interpretes hic fere consulto silere videas, tanquam qui quid hac de re ex sacris literis allegarent non habuerint. Gratam igitur operam præstitit ven. Dn. D. NICOL. KÖPPENIUS noster in Programmate Paschali 1732 in quo *Christum, tertio die resurgentem, secundum Scripturas e Hof VI. 1. 2. & 1. Cor. XV. 4.* Civibus Academicis proposuit. Adducto autem typo JONÆ, alium typum ex solenni & publico cultu Levitico in medium affert, in quem PAULUS I. Cor. XV. 20. digitum intendit, Christum ex mortuis resuscitatum *primitias* illorum, qui obdormierunt, nominans. Qua de re JOH. LIGHTFOOTUS mentem suam in Hor. Hebr. his verbis explicat: *Quamvis resurrectio Christi cum quibusvis primitiis comparata harmoniam cum iis habeat optimam, maxime tamen convenit*

nit cum oblatione manipuli *רמל* vulgo dicti non solum quoad rem ipsam, sed & quoad circumstantiam temporis: nam primo erat Pascha, & dies insequens erat Sabbaticus, & die istum insequente offerebantur primitiæ. Sic Pascha nostrum Christus est crucifixus. Dies crucifixionem ejus insequens erat Sabbatum: & die illud insequente resurrexit ille primitiæ dormientium. Post allatam vero hanc LIGHTFOOTI explicationem laudatus Collega noster conjunctissimus observat, alias quoque ab aliis adferri typos, ut tertium diem itineris Abrahami Isaacum filium oblaturi, Gen. XXII. 4. & post pauca ita pergit: *Ubicunque vero hujusce tertii Resurrectionis Dominica typus habetur, Scriptura sensu certe mystico hunc diem innuit, & vere prædixit, perinde ut de Christo in cruce exaltando per typum serpentis aenei, Num. XXI. 9. coll. Job. III. 14. & de crurifragio in sanctissimo pendentis in cruce corpore, ut alias in maleficis fiebat, non admittendo, per typum agni paschalis Ex. XII. 46. Num. IX. 2. coll. Job. XIX. 36. vere, in sensu licet mystico, prædixit.* Tum vero totus in eo est doctissimus Autor, ut solide ostendat, in literali quoque sensu tertium diem resurrectionis Christi vaticinium Hof. VI. 1. 2. prædicere: *Quæso redeamus ad Dominum, Nam ipse discerpset, & sanabit nos: percutiet & obligabit nos. Vivicabit post biduum: in die tertio vivificabit nos, & vivemus coram eo.* Vix dubium est, plura testimonia prophetica hac de re in sacris literis existare, dummodo fasciæ typicæ satis evolvantur.

(m) Hoc quoque scriptum est in Mose, Prophetis atque Psalmis, quod nimirum prædicanda sit in nomine Christi pœnitentia & remissio peccatorum &c. De ipsa prædicatione egregium extat vaticinium Jes. LII. 7. Addi potest Psal. XXII. 28. &c. De gentibus, quibus prædicanda est pœnitentia & peccatorum remissio, videri possunt prædictiones Deut. XXXII. 21. Esa. LXV. 1. Hof. II. 23. Joel. III. 5. &c.

(n) Hierosolymis incipienda erat prædicatio, tanquam in urbe Davidis. Vid. Psal. CXXXII. 10. sqq. &c. Hinc manarunt plurima Prophetarum vaticinia, e. g. Psal. II. 6. Esa. II. 3. XXVIII. 16. Jerusalem quoque acclamat Propheta Jes. LX. 1. consentientibus & ipsum nomen experimentibus LXX. Re-
ferri

ferri etiam huc potest illud quod apud SÜETONIUM est, vulgatum eo tempore famam, ex Judæa proditurum qui orbi imperaret. Vid. GROTIUS h. l.

(o) Testes jam constituerat eos Christus ante passionem. Vid. Joh. XV. 27. Nunc, vaticiniis impletis, potiori quodam jure dicit: *Vos estis testes horum*, quæ scilicet, uti prædicta sunt a Prophetis, ita nunc in me impleta videtis. Conf. 1. Joh. I. 1. sqq.

(p) Promissionem intelligit a Patre per Prophetas datam de donando Spiritu Sancto; Vid. Act. I. 4. 5. Plena sunt vatum divinorum scripta hac promissione, e. g. Joel. II. 28. Esa. XLIV. 3. Ezech. XXXVI. 26. 27. Christus autem ante passionem suam discipulos solatio implendæ hujus promissionis erexit. Vid. Joh. XIV. 16. 17. XV. 26. XVI. 7.

(q) Quod hic dicitur καθίσταθες, Act. I. 4. LUCAS interpretatur μὴ χωρίζεσθε. Quare GROTIUS hanc partem sermonis a Christo habitam arbitratur postquam e Galilæa Apostoli redierant. Verum nexus sermonis, per particulas connectendi καὶ & δε, suadere videtur, non separandam esse hanc sermonis particulam ab antecedente. LUCAS, licet non ignarus eorum, quæ in Galilæa post resurrectionem gesta sunt, præterit tamen illa, vel brevitas causa, vel quod quæ satis nota erant consignare supervacaneum ducit. Quod igitur *sedere & non recedere Hierosolymis* Christus mandavit discipulis, referendum est ad regressum e Galilæa, hoc sensu: proxime, redeuntes ad festum Pentecostes, sedebitis Hierosolymis, neque recedetis, donec promissionem datam accipiat, jam enim tempus implendorum vaticiniorum instat, neque ulla amplius metuenda est mora. Cæterum *potentiam ex alto* dicit Christus donum Spiritus Sancti, de qua non est quod quicquam addamus. Conf. infra §. IX. (d)

(r) Repetendo confirmat, quod re vera pacem suis afferat. Pacem quidem abiens discipulis reliquerat, dederat, Joh. XIV. 27. Sed per passionem & mortem suam acquirendam, licet etiam in morte suo modo ea fruerentur discipuli. Nunc vero pacem acquisitam suis largitur, largiter donat, & in pace corda ipsorum confirmat. Ab hoc etiam tempore fruebantur ea uberrime. Conf. Phil. IV, 7. (f)

(f) Missus est filius, ut nunciaret & exponeret nobis voluntatem Patris, veritatem cœlestem; Joh. I. 18. XVIII. 37. Idem igitur ministerium, præconium evangelii, Filius tradidit discipulis.

(t) Spiritus S. vento comparatur, Joh. III. 8. Act. II. 2. signo igitur sufflationis utitur Christus, ut intelligant discipuli, se mittere eos non sine virtute divina ad subeundum hoc tantum munus. Vid. 2. Cor. II. 16. III. 5. *Sufflando*, inquit GROTIUS h. l. *datus erat homini Spiritus vite: Sufflando promittitur Spiritus Sanctus.* Bene; an vero Christus in hoc actu ad illum respexerit, non dixerim. Calculum meretur observatio CALOVII, dum adductis modo viri docti verbis sequentia addit: *Adumbrata etiam origo Spiritus S. quod nempe spiraculum sit oris Domini, Filii Dei non minus Spiritus, quam spiraculum vel Spiritus oris Dei Patris Job. XXXIII. 4. Ps. XXXIII. 6. Esa, XI. 4. 2. Theß. II. 8. Non possumus dicere, inquit Aug. L. IV. de Trinit. c. 29. quod Spiritus S. a Filio non procedat, neque frustra idem Spiritus & Patris & Filii Spiritus dicitur. Nec video, quid aliud significare voluerit, cum sufflans in faciem ait, accipite Spiritum S. neque enim flatus ille corporeus, cum sensu corporaliter tangendi procedens ex corpore, substantia S. S. fuit, sed demonstratio per congruam significationem, non tantum a Patre, sed & a Filio procedere Spiritum S.*

(u) Quæritur, num Christus hac ipsa sufflatione aliquid Spiritus sui dederit discipulis, an tantum significaverit, quid proxime expectandum haberent, die nimirum Pentecostes, Act. I. 4. Verum si Spiritum suum non communicavit Christus in ipso sufflationis actu, inanis fuit sufflatio, nec commode dicere potuit, *accipite Spiritum Sanctum.* Scita hic videtur atque expedita b. CALOVII explicatio: *Uti antea jam acceperant Spiritum ratione Sanctificationis, ita nunc accipiunt ratione ministerii evangelici, accepturi eundem in festo Pentecostes ratione donorum miraculorum.* At enim vero, si satis hæc nobiscum reputamus, facile apparebit, dona sanctificationis, ministerii evangelici atque miraculorum in discipulis non ita tempore disjuncta fuisse, sed ratione graduum paulatim crevisse. Nam-

Namque jam ante passionem & mortem Christi gaudebant donis miraculosis & ministerialibus. Dona igitur Spiritus in majori gradu post resurrectionem accipiebant, sed plenior messis differebatur usque ad ascensionem in caelos, & factam ex iis missionem Spiritus Sancti toties promissi. Primitiis veteris Testamenti, quæ primo post Sabbatum Paschale die, qui ipse Dominicæ resurrectionis dies est, offerebantur, comparari possunt dona, quæ Christus e mortuis resurgens discipulis contulit. Uti enim has primitias post septem septimanas, die nimirum quinquagesimo, seu Pentecostes, plena messis excipiebat; ita quoque post donorum paschaliū primitias, insufflando collatas, dicto tempore læta insecuta est messis. Vid. Act. II. 1. sqq. coll. Deut. XVI. 10. 11. & Levit. XXIII. 10. sqq. Recte igitur CYRILLUS, quem modo laudatus autor allegat, scripsit, in diebus sanctæ Pentecostes Deum *expressiorem gratiæ manifestationem ac inhabitantis in iis (discipulis) Sancti Spiritus declarationem esse voluisse.* De typo Levitico conferri potest, si placet, *Programma pentecost.* quod meditatur *messē spiritualem fructusque Spiritus sancti, 1728.*

(x) Secundum LUCAM misit Christus discipulos, ut, juxta prædictionem Prophetarum, prædicarent in nomine suo *pœnitentiā & remissionem peccatorum.* Unde facile intelligimus, quid hoc loco intelligatur, quando Christus dicit: *Quorum remitteris peccata, iis remittentur, quorum retinebitis, retinebuntur.* LIGTFOOTUS in *Horis Hebraicis b. l.* arbitratur, scrupulum hoc modo Christum eximere voluisse discipulis, an liceat Judæis Hierosolymitanis, qui manus suas commacularunt sanguine ipsius, remissionem peccatorum impertire? Verum concessa hæc a Christo potestas non solum ad Judæos, sed etiam ad ethnicos spectat. Si quis vero scrupulus de Hierosolymitanis hæsit apostolis, dicendum potius erit, quod eum evulserit Christus in verbis, quæ apud Lucam exstant, quod *incipere debeant prædicationem Hierosolymis.* Idem doctissimus autor in verbis *ἐν τῶν κατῆτε, κατεγάρηται* plane singularia quærit, nimirum I. *potestatem feriendi rebelles, morte aut plaga aliqua temporali,* II. *potestatem tradendi Satane.* Quod ut probet, ita pergit:

D

git:

git: Unde enim Petro auctoritas feriendi tam ferali fulmine Ananiam & Sapphiram? Unde Paulo excacandi Elymam, & tradendi Satana Hymenæum & Alexandrum, si non ex hoc diplomate? Christus ipse tale quid nunquam exercuit. Morte aut plaga corporali ne unum quidem afflixit unquam, sed mortuos aliquos resuscitavit, & affictos corpore sanavit infinitos. A Satana quam plurimos eripuit & liberavit, ne unum unquam ei tradidit. Ut hæc ergo præstarentur ab Apostolis, necesse erat, ut singulari aliqua auctoritate ab eo roborarentur: quam si non in hisce verbis, ubinam tandem invenies? Cum dotat ergo eos tali auctoritate & potestate, qualem ipse nunquam exercuerat, non mirum si singularem & inusitatorem, donandi eam, modum adhibeat, in eos scilicet insufflando. Verum enim vero ex opposito æstimanda sunt hæc Christi verba. Si enim remittere peccata est condonare pœnitentibus peccata, ne amplius in foro divino imputentur, retinere peccata nihil aliud esse potest, quam impœnitentibus ita retinere illa, ut maneat culpa, & expectanda in die extremo pœna. Cum hac autem retentione conjungi potest interdum pœna temporalis seu corporalis, ut fideles punitorum exemplo sapere discant, imo vero interdum etiam in correctionem eorum qui puniuntur, ut constat exemplo hominis incestuosi, 1. Cor. V. 5. 2. Cor. II. 10. Quod Christus nunquam exercuit talem potestatem, inde factum est, quod rempublicam Christianam, durante politia Judaica, nondum constituerat, sed tantum in eo fuerat, ut colligeret quasdam oves perditas, regni sui primitias. Quod vero putat LIGHTFOOTUS, exercere hanc potestatem, non potuisse apostolos, nisi a Christo specialiter fuerit tradita, primo quidem, si hoc ei concedere volumus, dicere possumus, eam annexam esse potestati ligandi. Quod si vero dicamus, eum discipulis non specialiter hanc auctoritatem dedisse, sufficit dicere, eum suos Spiritui Sancto ducendos tradidisse, adeoque simul omnem potestatem dedisse, ita cum peccatoribus agendi, uti impellente Spiritu cum illis agendum viderent. Denique dubium est, an Christus omnino non exercuerit potestatem Satanæ tradendi, imo & plagas corporales immittendi. Quis enim Satanæ pote-

potestatem concessit occupandi Judam. Vid. Joh. XIII. 27. Nonne ipse Christus dicit, Satanam semel egressum posse reverti? Luc. XI. 24. sqq. Fierine autem hoc potest sine voluntate Christi? Sic quoque ægroti a Christo sanati forsitan ex parte reciderunt in morbos, & quidem graviores. vid. Joh. V. 14. Neque hoc sine voluntate Christi factum est. Licet igitur Christus *quoad modum* non eandem imponendi plagas & tradendi Satanæ potestatem exercuit, inde tamen non sequitur, eum plane non exercuisse eam.

§. V.

Cum THOMA quoque seorsim locutus est Christus. (a) Primo repetiit salutationem: *Pax vobis.* (b) Deinde incredulo huic dixit: *Infer digitum tuum hic,* (c) & vide (d) *manus meas: Et infer manum tuam,* (e) & immitte in latus meum: (f) *Et non esto incredulus,* (g) *sed credulus.* (h) Perducta autem ad fidem ove hac errante, hæc addidit fidelis Pastor: *Quia vidisti me, Thoma, credidisti: beati, qui non vident, & credunt.* (i)

(a) Vid. Dissert. prior. §. V.

(b) Eodem, quo ante modo, redibat Christus: Itaque & eodem modo allocutio fiebat.

(c) Ita voluerat THOMAS, ita igitur etiam Christus faciebat, atque sic tacite probabat, & vivere se, & Deum esse omniscium. Nulla hic suspicio animum hominis pertinacis subire poterat. Ipse enim ne quidem cogitabat, esse inter condiscipulos, qui Domino quæ dixerat narrasset. Non enim credebatur vivere Jesum. Nunc igitur ipse auribus suis audiebat loquentem, & ex sermone ejus colligebat, non spectrum quoddam, sed re vera Dominum adesse, eumque verum Deum, ubivis præsentem & audientem omnia. Quocum convenit confessio: *Dominus meus & Deus meus.*

D 2

(d)